למקום חריץ והיכא מקום חריץ לחיורא דתותי מתני א"ר נחוניא שאילתינהו לכולהו טרופאי דמערבא ואמרו לי הלכתא כרכיש בר פפא ולית הלכתא כרב עוירא (דרב עוירא נמי) לא אמרן אלא בקולשיה אבל בסומכיה טרפה ואי אישתייר ביה כעובי דינר זהב כשרה אמרי במערבא כל הפסול בריאה כשר בכוליא שהרי נקב פסול בריאה וכשר בכוליא וכל שכן היכא דכשר בריאה כשר בכוליא מתקיף לה ר' תנחומא וכללא הוא והרי מוגלא דכשר בריאה ופסול בכוליא והרי מים זכין דכשרים הכא והכא אלא אמר רב אשי טרפות קא מדמית להדדי אין אומרים בטרפות זו דומה לזו שהרי חותכה מכאן ומתה חותכה מכאן וחיתה ומים זכין כשרים לא אמרן אלא דצילי אבל עכירי טרפה וכי צילי נמי לא אמרן אלא דלא סריח אבל סריח טרפה הכוליא שהקטינה בדקה עד כפול בגסה עד כענבה בינונית: (ניטל לחי התחתון: א"ר זירא לא שנו אלא שיכולה לחיות על ידי לעיטה והמראה אבל אינה יכולה לחיות על ידי לעיטה והמראה טרפה): ניטלה האם שלה: תנא היא האם היא טרפחת והיא שלפוחית: וחרותה בידי שמים כשרה: תנו רבנן איזוהי חרותה כל שצמקה ריאה שלה בידי שמים כשרה בידי אדם טרפה רבי שמעון בן אלעזר אומר אף בידי כל הבריות איבעיא להו רבי שמעון בן אלעזר ארישא קאי ולקולא או אסיפא קאי ולחומרא תא שמע דתניא חרותה בידי אדם טרפה רבי שמעון בן אלעזר אומר אף בידי כל הבריות רבה בר בר חנה הוה קאזיל במדברא אשכח הנהו דיכרי דצמיק ריאה דידהו אתא שאיל בי מדרשא אמרו ליה בקייטא אייתי משיכלי חיורי ומלינהו מיא קרירי ואנחינהו מעת לעת אי הדרן בריין בידי שמים היא וכשרה ואי לא טרפה בסיתוא אייתי משיכלי שיחומי ומלינהו מיא פשורי ואנחינהו מעת לעת אי הדרא בריא כשרה ואי לא טרפה: הגלודה: תנו רבנן הגלודה רבי מאיר מכשיר וחכמים פוסלים וכבר העיד אלעזר ספרא ויוחנן בן גודגדא על הגלודה שפסולה אמר רבי שמעון בן אלעזר חזר בו רבי מאיר מכלל דלרבי שמעון בן אלעזר פליג רבי מאיר בגלודה והתניא אמר רבי שמעון בן אלעזר לא נחלקו ר"מ וחכמים על הגלודה שפסולה וכבר העיד רבי אושעיא בנו של רבי יהודה הבשם לפני רבי עקיבא משום רבי טרפון על הגלודה שפסולה ואם נשתייר בו כסלע כשרה אמר רב נחמן בר יצחק מאי לא נחלקו לא עמד רבי מאיר במחלוקתו: אמר מר אם נשתייר בו כסלע כשרה היכא אמר רב יהודה אמר שמואל על פני השדרה כולה איבעיא להו דאריך וקטין דכי מצרף לה הוי כסלע או דלמא ברוחב סלע על פני השדרה כולה תא שמע דפריש רבי נהוראי משמיה דשמואל ברוחב כסלע על פני כל השדרה כולה רבה בר בר חנה אמר ראשי פרקים רבי אלעזר בן אנטיגנוס משום רבי אלעזר ברבי ינאי אמר מקום טיבורו בעי רבי ינאי בר' ישמעאל ניטל מקום השדרה וכולו קיים ניטל מקום טיבורו וכולו קיים ניטלו ראשי פרקים וכולו קיים מאי תיקו אמר רב כל העור כולו מציל בגלודה חוץ מעור בית הפרסות ורבי יוחנן אמר אפילו עור בית הפרסות נמי מציל בעא מיניה רבי אסי מרבי יוחנן עור בית הפרסות מהו שיציל בגלודה אמר ליה מציל אמר ליה למדתנו רבינו אלו שעורותיהן כבשרן עור בית הפרסות אמר ליה אל תקניטני שבלשון יחיד אני שונה אותה דתניא השוחט את העולה להקטיר כזית מעור של תחת האליה חוץ למקומו פסול ואין בו כרת חוץ לזמנו פגול וחייבין עליו כרת אליעזר בן יהודה איש איבלים אמר משום רבי יעקב וכן היה רבי שמעון בן יהודה (איש) עיכום אומר משום רבי שמעון אחד עור בית הפרסות ואחד עור הראש של עגל הרך ואחד עור של תחת האליה וכל שמנו חכמים גבי טומאה אלו שעורותיהן כבשרן

להביא

למקום חריץ. שהגידין מעורין שם והוא אמצעית הכוליא: **טרופאי.** מורי הוראות על הטרפות: **כרב עוירא.** בניקב הטחול: **ולא אמרן.** דלית הלכתא כוותיה אלא דאיקב בקולשיה: **בסומכיה.** בעוביו למעלה: **ואי אשתייר.** בעובי דופנו ולא יצא הנקב לחוץ ויש הגלה כנגדו כעובי דינר כשר: **וכ"ש כו'.** דוקיא הוא דדייקא ממילתייהו: **מוגלא כשרה בריאה.** כדאמרן (לעיל מח.) דקיימן ציחמי[ה] טיגרי: **ופסול בכוליא.** כדאמרן בריש פירקין (דף מח.) מליא מוגלא טרפה מים זכין כשרה ואוקימנא בכוליא: **והרי מים וכין דכשרין הכא והכא.** לא ידענא מאי קושיא: **אלא.** לא תימא כל שכן דאע"ג דנקב פסול בריאה וכשר בכוליא איכא מידי דכשר בריאה ופסול בכוליא דאין אומרים בטרפות כו' דיש אבר שחולי זה קשה לו ואין חולי זה קשה לו: **שהרי חותכה מכאן ומתה כו'.** מתוך סימנין או גיד צואר ומתה מתוך כל כתפיה וחיה: **הקטינה.** הכוליא הקטינה מאליה מחמת חולי: **היא האם.** דמתני': **היא טרפחת.** דלקמן (דף נו:) הורו בטרפחת כרבי בונפק: **היא שלפוחית.** דאמר לעיל בפירקין (דף מח.): **צמקה.** יבשה. ושדים צומקים מתרגמינן ודדין יבשין (הושע ט): **בידי שמים.** מקול ברד ורעם: **בידי אדם.** שהבעיתה אדם לא הדרא בריא: **כל הבריות.** שאגת אריה וקול שחל: **ארישא קאי.** אף בידי כל הבריות כבידי שמים: **ת"ש.** דאסיפא קאי: **משיכלי חיורי.** של כלי חרס לבן: **שחימי.** שחורות ואינן מלבנות כל כך כלבנות. ובלשון מורי שחימי של נחשת חיורי של חרס: מדקאמר חזר בו מכלל דמעיקרא הוה פליג: **הבשם.** מוכר בשמים: **ואם נשתייר בו כסלע.** על ידי אותו שיור מעלה ארוכה: **דאריך.** על פני כל אורך השדרה וקצר כחוט ומאי כסלע דקאמר דאי מצטרפת לאורכו ומשוית ליה עגול הוה כסלע: **במקום טיבורו.** בעינן כסלע: **ראשי פרקים.** בכל פרקי מוליותיה ועצמות השוק והיכן בעינן שיור כסלע: **כל העור כולו.** כל היכא דמשתייר ההוא כסלע מעלה ארוכה וחוזר כל עורה לקדמותו: **חוץ מעור בית הפרסות.** מן הארכובה ולמטה דלא הוי עור מפני שהוא רך: **ואלו שעורותיהן כבשרן.** לענין למטמאין עורן כבשרן אלמא לאו עור הוא וקתני האי בהדייהו בהעור והרוטב (לקמן דף קכב.): **אל תקניטני.** מאותה משנה: **שבלשון יחיד אני שונה אותה.** כלומר יחידאה היא ולא קיימינן כוותיה דר' שמעון קתני לה ופליגי עליה דת"ק לא תנא אלא עור שתחת האליה לחודיה: קרבן שנשחט על מנת לאכול הימנו או להקטיר הימנו חוץ למקום אכילתו: **פסול ואין בו כרת.** לאוכל הימנו כהלכתו. ואם שחטו על מנת לאכול או להקטיר הימנו: **חוץ לזמנו פיגול וחייבין עליו כרת.** האוכל ממנו אפילו כהלכתו ומקרא נפקא לן בפרק שני דזבחים (דף כח.). ועור שתחת הזנב רך הוא ונפסל קרבן במחשבת אכילתו כבשר ובעולה שכולה כליל לא פסלה מחשבת אכילה אלא מחשבת הקטרה: **איבלים.** כפר: **עיכום.** בסמ"ך: **עגל הרך.** מפרש בהעור והרוטב (לקמן קכב.) כל זמן שיונק: **וכל שמנו חכמים.** בהעור והרוטב (שם) לגבי עורות כבשר:

להביא

והרי מים זכים דכשרים הכא והכא. פ"ה לא ידענא מאי קושיא וי"ל דהכי פירושא והרי מים זכים דאתו מחמת לקותא וכשרים בכוליא ולא גמרינן ממוגלא ואם כן אין למדות הטרפות זו לזו:

בלשון יחיד אני שונה אותה. שבמשנה עצמה היה שונה דברי רבי שמעון אבל אין לפרש משום דאתיא כיחידאה דמה נכך האמר בפ' החולץ (יבמות דף מב:) סתם במתניתין ומחלוקת בברייתא הלכה כסתם:

להביא

עין משפט נר מצוה

יד א ב מיי' פ"ו מהל' שחיטה הל"ט סמג עשין סג טוש"ע יו"ד סי' מג סעי' ג:
טו ג ד מיי' פ"ח מהל' שחיטה הל' טו וע"ש סמג שם טוש"ע יו"ד סי' מד סעי' ג:
טז ה מיי' שם טוש"ע שם סעי' ה:
יז ו מיי' שם הל' כג וע"ש בכ"מ סמג שם טוש"ע יו"ד סי' נג ס"ה:
יח ז מיי' שם הל' כה סמג שם טוש"ע יו"ד סי' מה סעי' א ג:
יט ח ט מיי' פ"ח מהל' שחיטה הל"ט סמג שם טוש"ע יו"ד סי' נ סע"ד:
כ י מיי' שם הל"י טוש"ע שם סעי' טו:
כא כ ל מ נ ס מיי' פי"ט שם הל"ו וע"ש בכ"מ סמג שם טוש"ע יו"ד סי' נט סעי' א:
כב ע מיי' פי"ד מהל' פסולי המוקדשין הל"ו:

◆

שיטה מקובצת

א] למקום חריץ מאי יהו חיוורא דתותי מתני': ב] כעובי דינר זהב נ"ב עי' תוס' בכורות ג ע"א: ג] אף בידי קול הבריות: ד] בעי ר' ינאי ב"ר ישמעאל ניטל על פני כל השדרה וכולו קיים ניטל מקום טבורו וכו': ה] דקיימן צימחי צימחי טינרי טינרי: ו] אף בידי קול הבריות:

◆

רבינו גרשום

לא בקולשיה כלומר בקולשיה דטחול אבל אם ניקב בעובי שלו טרפה ואם נשתייר בה כעובי דינר זהב כו' כלומר דלא ניקב לחוץ: והרי מוגלא דכשר בריאה ופסול בכוליא כדאמרינן (למפרע) [לעיל דף מח.] דאמר רב מתנה מליא מוגלא טרפה מים זכין כשרה ואמר ליה שמואל כי איתמר בההיא בכוליא איתמר: והרי מים זכין דכשרין הכא והכא. כלומר אמרת כל הפסול בריאה כשר בכוליא והרי מים זכין דכשירין הכא והכא: דקטינה בדקה עד כפול כשרה בגסה עד כענבה בינונית כשרה: חרותה בעותה בידי שמים כלומר או מברקים או מרעמים. בידי אדם טרפה כלומר שבעתה אדם (מחרכו) [בחרבו]. ר' שמעון אומר אף בידי כל הבריות שזאב או דוב בעתה. איבעיא להו ר' שמעון בן אלעזר ארישא קאי ולקולא כלומר דקאמר ת"ק בידי שמים כשרה ועליה אמר ר' שמעון בן אלעזר אף בידי כל הבריות כשרה או דילמא אסיפא ולחומרא דקתני סיפא בידי אדם טרפה ועליה אמר ר' שמעון בן אלעזר אף בידי כל הבריות [טרפה] (כשרה א"ד אסיפא ולחומרא דקא תני סיפא בידי אדם טרפה ועליה אמר ר' שמעון בן אלעזר אף בידי כל הבריות). בקייטא אייתי משיכלי כלי חרס חיורי כלומר דקרירי: משיכלי שיחמי (כלומר חרס שורשמין) כלי חרס רחמימי. דפשורי לא ליהוי קרירי לעגל: הגלודה ר' מאיר מכשיר מהר גלודה (מליא כולא) כלומר גילדי מלכין בלעז שלא ישאר עור שלם עליה. ר' יהודה הבשם שהיה מוכר בשמים. ואם נשתייר בה כסלע כשרה כלומר ואם נשתייר בה מעור שלם כשרה או דילמא ברוחב סלע על פני כל השדרה. מקום ראשי פרקים כלומר על פני ארכובה ועל גב הרגל. ניטלו ראשי פרקים כלומר עור שעל גבי פרקים. כל העור כולו מצילין בגלודה כלומר באיזה מקום ישתייר כסלע מציל בגלודה וכשרה חוץ מעור של בית הפרסות דאי בית הפרסות נשתייר כסלע. אין מציל וטרפה מ"ט דעור בית הפרסות רך וחשוב כבשר. חוץ לזמנו פיגול וחייבין עליו כרת דכל חוץ לזמנו חשוב פיגול דכי' ואם האכל יאכל ביום השלישי לא ירצה המקריש אותו לא יחשב לו פגול יהיה וגו' חוץ לזמנו חשוב פיגול. שבלשון יחיד אני שונה אותה כרחזינן דאלעזר בן יהודה איש איבלים א' משום ר' יעקב דזהו יחיד:

מסורת הש"ס

א) [כל זה לא גרס רש"י אלא גרס ולא אמרן וכו' משום דמשולל הבנה], ב) [הא דנקט כעובי דינר זהב עיין תוספות כתובות דף לט. ד"ה נתן וב"מ דף מד: ד"ה אחד ובשבועות מד: ד"ה התקבלת ובזבחים קטז: ד"ה גנה ובבכורות ג. ד"ה דמודבנא], ג) לעיל מח: וש"נ, ד) רש"ל מ"ז, ה) [נ"ל הכי פי' לג ד"ה ומ"ש רבינו בשם הגאונים והוא שיכול לחיות ע"י המרפא והלעטה כו' כ"כ הרא"ש בשם הגאונים ובנוסחאות דידן ליתא בגמ' בשם ר' זירא ודבר פשוט הוא דהגה"ה היתה בגליון וטעה הסופר וכתבה בפנים וקרא לה בשם רבי זירא], ו) [תוספתא פ"ג ה"ה ע"ש], ז) [תוס' שם], ח) [תוספתא פ"ג ה"ג ע"ש], ט) [עיין תוס' לקמן קכב: ד"ה עור הראש וכו' על מעשה היה שואל וכו' ע"ש וכן יש ליישב הכא], י) לקמן קכב. [זבחים כח.] נדה נה., כ) [לקמן עו. קכב: קלד. פסחים פד.], ל) זבחים כח. [וע"ש תוספתא זבחים פ"ב ה"ב ע"ש], מ) [נ"ל איש כפר], נ) כפ"א: קיל. ס) [ועי' עוד תוס' לקמן עו. ד"ה בלשון].

◆

הגהות הב"ח

(א) גמ' במקום חריץ ומקום חריץ היכא חיורא דתותי מתני': (ב) רש"י ד"ה שהרי וכו' מתוך סימנים או צומת הגידין ומתה:

◆

מוסף רש"י

אין אומרים בטרפות זו דומה לזו. ללמד זו מזו, כגון טרפות הכבד מן הריאה, כדאמרינן (עי' לקמן קיא.) ומילופא בכבדא שאין מיום האיברים שוה (רשב"ם ב"ב קכ.). **שהרי חותכה מכאן ומתה חותכה מכאן וחיתה.** נחתך בשר רגלים למעלה מצומת הגידין ולא נשבר העצם כשרה, נחתכה למטה במקום צומת הגידין אע"פ שמוך מכאן טרפה, כדאמרינן לקמן וכן שניטל צומת הגידין, בפרק בהמה המקשה (עו.) ואע"פ שלא נחתך העצם (לעיל מח:). **שלפוחית.** כל שלפוחית היא ושלפוחית כעין אותה של דג כדאמרינן במס' ע"ז (מ.) בשליפוסה, גבי עוברי דגים, ואם של בהמה כולה עשויה אבעבועות, תפוכת מוד"י (זבחים ח:). **שעורותיהן כבשרן.** מטמאין כבשרן (לקמן קכב.) לטמא טומאת נבלות (זבחים כח.). **עור בית הפרסות.** מן הארכובה ולמטה (שם) כעין שחותכין הרגלים וכל אותו העור רך הוא (לקמן קכב.). **אל תקניטני.** להשיב לי ממנה, (שם). **שבלשון יחיד אני שונה אותה.** כלומר יחידאה היא ולא סבירא לן כותיה (לקמן עו. ובעירו פסחים פד.) או: שבלשון יחיד אני שונה אותה משנה ולא כלשון סתם משנה שאני אומר אלעזר בן יהודה אמרה (לקמן קכב.). **מעור שתחת האליה.** המחשב בדבר שאין דרכו לאכול, כגון לאכול למחר דבר שאין דרכו לכך, כגון חלב, או להקטיר למחר דבר שאין דרכו להקטיר, כגון בשר שלמים ותודה ואשם ושירי מנחה או עור העולה, אינה מחשבה לא לפסול ולא לפגל עד שישחט לאכול למחר דבר שדרכו לאכול או להקטיר למחר דבר שדרכו להקטיר, ועור שתחת האליה הרי הוא כבשר ודבר שדרכו להקטיר קריא ביה אם עולה היא ומועיל לפגל אם הקרבן במחשבת חוץ לזמנו, או לפסול במחשבת חוץ למקומו (שם). **וחייבין עליו כרת.** האוכל ממנו אפילו כזמנו (שם). **וכל שמנו חכמים גבי טומאה.** שהוא כבשר, שלא תלינו כאן וישנו בבהמה טהורה (שם).

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones